

2. Dále bylo dosud politickým jednáním stran dohodnuto, že zároveň pojedou min. předseda Šrámek, za komunisty Nosek a Laštovička, za soc. dem. Majer a Bečko, za čs. socialisty Stránský a David, aby se účastnili politických jednání s našimi politickými činiteli, dlučícími v Moskvě, a se Slovenskou národní radou. Hned Vám sdělím, jestli ještě někdo jiný pojedou k těmto polit. jednáním.

3. V nejbližších dnech podáme zde i Tvým prostřednictvím žádost o visa, jakož i žádost o transport. Ripka.

Masaryk.

AMZV Praha. Depeše odeslané, 1945, čís. 612 (Mos. 125). Záznam depeše. — Též Zd. Fierlinger, Ve službách ČSR II, Praha 1948, str. 580—583.

[116]

1945, (leden—únor). *Nízké Tatry*. — *Směrnice ilegálního Pracovního výboru Komunistické strany Slovenska ilegálním stranickým organizacím k zesílení boje proti fašismu a k přípravě na přechod do legality*.¹

PRACOVNĚ SMERNICE²

pre vedenia organizácií Komunistickej strany Slovenska

¹ Po obsazení B. Bystrice fašisty stáhla se Komunistická strana Slovenska opět do ilegality. Organisačně vytvořila tři oblasti — východ, střed a západ, přičemž západoslovenské vedení strany převzalo vedení stranické práce na celém dosud okupovaném Slovensku. Fakticky však byly partyzánské oblasti středního Slovenska bez spojení s bratislavským ilegálním vedením i se stranickými orgány na osvobozeném území, a bylo tedy třeba vytvořit zde orgán, který by toto spojení navázal a v mimořádných poměrech partyzánských oblastí řídil stranickou práci. Takovým orgánem, který sjednocoval a řídil práci komunistů v horách, v bojových jednotkách, udržoval styk se členy strany a odbojovými pracovníky ve vesnicích a ve městech a rozvíjel propagandistickou práci, vydával letáky a časopis, stal se Pracovní výbor KSS. Ustavující schůze Pracovního výboru se konala 15. 1. 1945 ve štábu partyzánské brigády „Smrt fašizmu“ mjr. Petrova nedaleko obce Baláže v Nízkých Tatrách, jenž se stal sídlem výboru. Schůzce byli přítomni: František Kubač (byl zvolen předsedou), Andrej Bagar, Ján Svítok, Jozef Hojč, Jozef Staudinger, Ondrej Kramár, Samuel Falčan, Ondrej Antal, Michal Bustin a Ján Krajčí. Ustavující schůze i dalších porad Pracovního výboru se účastnil i velitel partyzánské brigády „Smrt fašizmu“ major Petrov, který pomáhal výboru radami.

Do předsednictva Pracovního výboru KSS byli zvoleni ss. Kubač, Krajčí a Hojč; bylo usneseno konat schůze jednou týdně v Balážích. Současně byla zvolena redakční rada pro řízení propagační práce ve složení Svítok, Hojč, Krajčí a Bagar. V závěru ustavující schůze byla přijata rezoluce a schválen program práce Pracovního výboru.

Rezoluce:

„KSS od prevzatia moci fašistami na Slovensku s najväčšou rozhodnosťou bojovala proti vnútornému i proti vonkajšiemu nepriateľovi. Potlačení slovenského povstania, vedeného KSS, tento boj neustal. Bojuje a pracuje sa ďalej. Následkom okupácie Slovenska bansko-bystrický kraj stratil kontakt s vedením Strany. Exponovanosť tohto kraja vyžaduje, aby práca Strany bola tu intenzívne prevádzaná.

Preto sme sa členovia KSS, bojujúci v tunajšom kraji, sišli, aby sme ako Pracovný výbor Komunistickej strany Slovenska bojovali a viedli boj proti vonkajšiemu a vnútornému nepriateľovi podľa smerníc Strany. Funkcia tohto výboru sa skončí naším návratom do legality.“

Program:

„1. Výbor sa stará o nadviazanie spojenia s vedením KSS.

2. Stará sa o sjednotenie všetkých komunistov, žijúcich v ilegalite horách a ich zapojenie do spoločnej jednotnej akcie.

3. Zistenie vedúcich členov Strany v mestách a dedinách, nadviazanie spojenia s nimi, dodávanie propagačného materiálu a rozkazov, získavanie zprav od nich.

4. Nadviazanie spojenia s osobami antifašistického smýšľania, ktoré nám môžu podať cenné informácie a sprostredkovať spojenie s vplyvnými osobami.

5. Organizovanie Strany v slovenských mestách a dedinách a príprava organizácií na legálnu prácu.

6. Vyhotovenie zoznamov slovenských fašistov, zaznamenanie ich činov, vyhotovenie zoznamov vedúcich činiteľov nefašistických., proti nám zjavne alebo tajne pracujúcich organizácií.

Komunistická strana Slovenska, ako bojovníčka za slobodu slovenského národa, bojovala vždy s najväčšou rozhodnosťou proti domácim i vonkajším fašistickým nepriateľom. Potlačenie slovenského povstania, v ktorom KSS hrála vedúcu úlohu, tento boj neustal. Pre zosilnenie ilegálneho boja proti fašizmu v terajšej fáze vojny a pre prípravu organizácií do legality Pracovný výbor Komunistickej strany Slovenska vydáva tieto smernice:

1. Vedenie miestnych a okresných organizácií KSS sa musia zaktivizovať. Následkom zrušenia sa nášho obranného frontu mnohé miestne a okresné organizácie stratili väčšinu súdruhov, poverených vedením organizácií. Niektoré stratili celé vedenie a kontakt s pracujúcou triedou a preto treba znovu započat' s prácou následovne:

U prvých sa vedenie zreorganizuje, u druhých sa vytvorí vedenie nové. Vo všetkých prípadoch vedenia miestnych i okresných organizácií (predsedníctva) sa skladajú z *predsedu, tajomníka a hospodárskeho referenta*.

Postup u prvých, teda u tých, ktoré nestratili všetkých členov vedenia, je tento:

Člen vedenia, ktorý tieto smernice dostáva, svolá 2—3 členov starého vedenia. Na schôdzi sa vyššie spomínané funkcie podľa schopností rozdelia.

Postup u tých organizácií, ktoré zostaly bez vedenia:

Predseda miestnej organizácie, ktorý vie, že susedná obec je bez vedenia, síde sa s 3—4 členmi miestnej organizácie KSS tejto obce. Na schôdzi sa utvorí nové vedenie miestnej organizácie.

Kde v starom vedení žiadnych zmien niet alebo zmeny sú len nepatrné, pracuje toto podľa „Pracovných smerníc“.

V okresných sídlach buď predseda okresnej alebo miestnej organizácie zariadi všetko potrebné podľa toho, ktoré vedenie treba zreorganizovať alebo znovu utvoriť.

2. Predsedníctva miestnych i okresných organizácií oživia alebo znovuutvoria národné výbory miestne a okresné.

Toto je vec veľmi dôležitá. KSS hrala vedúcu úlohu v povstaní roku 1944. Komunisti najviac a dobrovoľne ako partizáni a aj ako vojaci vylievali krv za našu vlasť a za slobodu slovenského národa. Boli vedúcimi v boji proti fašizmu pred povstaním, za povstania, sú i po ňom. Je len spravodlivé a pre Stranu nanajvýš dôležité, aby iniciatíva ostala v rukách komunistov aj po oslobodení Slovenska. Túto si zaistíme vtedy, keď nielen so zbraňou v ruke, ale aj politicky v národných výboroch budeme hrať vedúcu rolu.

Národné výbory sa zreorganizujú alebo znovu utvoria tak, že sa vyberie patričný počet členov z komunistov a preberú sa zástupcovia občianskeho bloku. Ale za ilegality bude v čin-

7. Organizovanie boja zbraňou a slovom, vedenie propagandy.

8. Pripravenie návrhu na obsadenie miest našimi ľuďmi.

9. Vykonalie vôbec všetkého toho, čo je na porazenie vonkajšieho a vnútorného nepriateľa v terajšej fáze boja potrebné a možné.“ (AÚD KSS Bratislava, f. ÚV KSS/1, a. j. 211, ze zápisu ustavujúcej schůze Pracovného výboru KSS z 15. 1. 1945.)

Na schůzi predsedníctva dne 29. I. 1945 byl Pracovní výbor rozšířen o další dva členy — Jána Telucha a Jozefa Púčika. Na této schůzi bylo rozhodnuto vytvořit zvláštní komisi pro záležitosti hospodářské, finanční a sociální a vydávat cyklostylovaný týdeník Hlas ľudu [srv. dokument čís. 107].

Pracovní výbor vycházel ve své práci z předpokladu, že jeho činnost skončí po osvobození banskobystrické oblasti Sovětskou armádou. Posledním dochovaným dokumentem Pracovného výboru je radiogram ze 4. 3. 1945, jímž výbor žádal ústřední vedení KSS na osvobozeném území o sdělení stanoviska KSS k těmto otázkám: 1. Spolupráce s demokratickým blokem. 2. Státní forma ČSR. Postavení Slováků v novém státním útvaru. 3. Poměr ČSR, resp. Slováků k SSSR. 4. Pokyny pro stranickou práci.

Banská Bystrica byla osvobozena 26. března 1945. Tehdy, pravděpodobně ještě před tímto datem, skončila činnost Pracovného výboru. Předseda výboru Fr. Kubač zúčastnil se porady ÚV KSS v Košicích již 29. 3. 1945.

(Údaje o činnosti Pracovného výboru KSS viz též článek M. Kropiláka Národnoslobodzovací boj na Slovensku roku 1945, Historický časopis III, 1955, str. 311—312 a stať J. Hrozičnika Pomoc Sovietského svazu Slovenskému národnému povstaniu v sborníku Slovenské národné povstanie, Bratislava 1954, str. 153n.)

³ Vypracováním těchto směrnic bylo pověřeno předsednictvo Pracovného výboru KSS na ustavující schůzi dne 15. ledna 1945. Na schůzi výboru 4. 2. 1945 se hovořilo o tom, že směrnice už byly vypracovány.

nosti len predsedníctvo, pozostávajúce z troch osôb: z predsedu, tajomníka a hospodárskeho referenta. Národné výbory nech pracujú podľa smerníc vydaných pred odbojom. Iniciatíva vychádza od komunistov. Musí sa preto všetko zariadiť tak, aby po oslobodení Slovenska nám iniciatíva z rúk nevypadla.

Ináč pre zreorganizovanie alebo znovuvytvorenie národných výborov platí všetko to, čo je povedané u príslušných odsekov bodu 1. týchto smerníc.

3. Okresné vedenia sa starajú o to, aby miestne vedenia riadne fungovali. Miestne vedenia sa postarajú o zapojenie všetkých svojich členov do práce. Pracuje sa *prísne konšpiratívne* v buňkách o 3—4 členoch. Prácu pre jednotlivé buňky prideľuje vedenie.

4. Všetky vedenia organizácií podporujú partizánov nielen po stránke zásobovacej a politickej, ale všemožne s nimi spolupracujú aj pri bojových akciách. K tomuto patrí aj starostlivosť o rodinných príslušníkov padlých ako aj v illegalite žijúcich osôb.

Miestne vedenia zistia všetkých členov KSS, zdržujúcich sa na území tej ktorej obce, či už sú partizáni alebo nie a zapoja ich do činnosti podľa smerníc.

5. Všetky vedenia upozornia vedúcich činiteľov strany, zdržujúcich sa v ich obvode na tieto smernice a umožnia Pracovnému výboru KSS nadviazať s týmito vedúcimi činiteľmi spojenie.

Hlásenia o týchto veciach treba podávať *ústne, prísne dôverne* cestou, ktorou prišli smernice.

6. Všetko, čo sa priamo bojových akcií týka, každé vedenie hlási najbližšiemu partizánske-
mu veliteľstvu. Politické záležitosti treba hlásiť už spomínanou cestou Pracovnému výboru KSS.

7. Všetky vedenia nadviažu spojenie s osobami antifašistického smýšľania, ktoré môžu podať dôležité informácie alebo sprostredkovať spojenie s vplyvnými osobami. O každom takovom nadviazaní spojenia podajte Pracovnému výboru urýchlene zprávu. Pri nadviazovaní spojení treba pokračovať s najväčšou opatrnosťou. O činnosti strany *nesmú* byť tieto osoby informované.

8. Dobré si treba zapamätať mená a výčiny slovenských fašistov ako aj mená vedúcich činiteľov nefašistických, proti nám zjavne alebo tajne pracujúcich organizácií. Mená hlavných a najnebezpečnejších treba okamžite hlásiť.

9. Zaslaný propagačný materiál musí byť rozdelený tak, aby sa dostal na patričné miesta a tam bol čo možno v najväčšom okruhu rozšírený.

Zprávy pre časopisy a materiál pre propagandu vôbec sú veľmi dôležité a preto musia byť spomínanou cestou dodávané.

10. Vedenia vykonávajú iniciatívne všetko, čo je na porazenie vonkajšieho i vnútorného nepriateľa v terajšej fáze boja potrebné i možné.

11. Smernice dodá jedna organizácia druhej, od obce k obci tak, aby sa v najkratšom čase čím ďalej dostaly. Všetky body smerníc si treba dobre zapamätať a podľa nich konať.

Spojším, vyslaným Pracovným výborom KSS, treba vo všetkom pomáhať a žiadané urýchlene vybavíť.

12. O všetkom, čo so smernicami súvisí ako aj pri každom kroku v illegalite *treba dodržiavať najprísnejšiu mlčanlivosť a opatrnosť*. Je to záujem každého člena a v prvom rade spoločný záujem nás všetkých, aby KSS v tomto boji pri najväčších výsledkoch utrpela najmenšie straty.

Pracovný výbor
Komunistickej strany Slovenska